

ЛІЦЕЙ НА БЕРЕЗІ ЛУГАНІ

У статті розповідається про навчальний заклад як центр апробації інноваційних педагогічних технологій та поширення передового досвіду. Йдеться про авторську модель учнівського самоврядування, запровадження якої спричинює наявність у ліцеї випереджальної виховної системи – розкриває раніше невідомі здібності дитини.

Лариса КОЛЬЧЕНКО

Директор Луганського обласного ліцею, претендент на автора-героя 9-ї сторінки Всеукраїнського проекту „Педагогинноватори в Україні”, переможць цього річного конкурсу „Первоцвіт”: ліцей нагороджено Золотою медаллю Міжнародної виставки „Сучасна освіта – 2013”

Вирізняє роботу ліцею командний принцип співдіяльності дирекції, вчителів, вихователів та технічного персоналу, що допомагає створенню атмосфери культу знань, високої культури освітнього середовища і як результат – вагомні результати вихованців.

Ключові слова: випереджальна виховна система, цілісна система інноваційного розвитку, авторська модель учнівського самоврядування, педагогічний колектив як єдина команда, плекання майбутньої інтелігенції, культ знань, оплот українознавства, профільне навчання.

З ІСТОРІЇ ЛІЦЕЮ

Знайомлячись з передовим досвідом своїх колег в Україні, хочеться зазначити, що ініціатори створення інноваційних навчальних загальноосвітніх закладів не даремно працювали на перспективу.

Сьогодні в Україні багато ліцеїв, гімназій, колегіумів, які мають своє педагогічне обличчя, свої авторські програми, соціальні проекти, концепції розвитку тощо. Результати роботи передових навчальних закладів мають досить високу ефективність. Деякі інноваційні навчальні заклади відразу починали з науки, тобто спочатку писали концепцію

розвитку, а потім втілювали її в життя, інші – йшли „шляхом спроб і помилок”.

Колектив Луганського обласного ліцею пройшов складний, але цікавий шлях, вибудовуючи свою модель школи розвитку, фактично поєднавши практичний досвід і наукові педагогічні досягнення. Саме на початку 90-х років ХХ століття в педагогіці відбувся перехід від ідеології обов’язку до ідеології вибору. Найголовнішим для нас стала свобода пошуку у створенні адаптивного освітнього середовища, пов’язаного з необхідністю заміни формули „освіта на все життя” формулою „освіта через все життя”.

Луганський обласний ліцей було створено в істо-

ричний для країни час – у 1991 році. Це був перший інноваційний україномовний заклад на сході України. Метою створення загальноосвітнього інноваційного закладу став пошук і відбір талановитих та обдарованих учнів з сільської місцевості. З 1997 року ліцей входить до складу Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. З цього моменту велика увага приділяється не тільки навчанню, а й науковій та дослідницькій роботі учнів та вчителів ліцею, допрофесійній та профільній підготовці учнів, і, що дуже важливо, створенню позитивного іміджу навчального закладу. Саме це створює ситуацію успіху як для учнів, так і для педагогів, підвищує конкурентоспроможність ліцею серед інших інноваційних навчальних закладів.

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ – рушійна сила суспільного прогресу

На відміну від старої школи, яка діяла в режимі функціонування, Луганський обласний ліцей, з першого дня існування обрав стратегію розвитку. Це спонукає педагогів та адміністрацію ліцею до постійного творчого пошуку, який у швидкоплинному середовищі призводить до виникнення, формування та здійснення педагогічних інновацій.

Пріоритетні напрями діяльності педагогічного колективу:

- створення умов для роз-

ВІЗИТКА ЛІЦЕЮ

Сьогодні у ліцеї отримують освіту **230 учнів** – представники всіх сільських районів та великої кількості міст Луганської області. Ліцей є оплотом українознавства на сході нашої країни, адже навчання ведеться державною мовою, у виховній та позакласній роботі педагоги дотримуються питомих народних традицій. Навчаються ліцеїсти з 8 по 11-й клас.

Якщо ви завітаєте до ліцею, Вас здивує багато чого:

- Ліцеїсти у сучасній шкільній формі.
- Атмосфера культу знань: велика кількість предметних гуртків та факультативів, вивчення 3 іноземних мов (англійської, німецької, французької), *профільне навчання* при Луганському національному університеті імені Тараса Шевченка.
- Науковий супровід всього освітнього процесу: за роки існування ліцей став базовим навчальним закладом *Луганської філії територіального відділення Малої Академії наук України (МАН)*, тому учні мають можливість займатися науково-дослідницькою роботою у 43 секціях різних напрямів, а також брати участь у конкурсах обласного, всеукраїнського та міжнародного рівнів; активно діє наукове ліцейське товариство „Нова генерація”, викладається спецкурс „Основи наукової діяльності”.
- Психологічна підтримка: у ліцеї діє *психологічна служба*, проводяться тренінги з учнями, різноманітні тести, надається консультативна допомога, викладається спецкурс „Пізнай себе”, факультативний курс „Психологія спілкування”.
- Яскравість та видовишність ліцейських свят, коли важко зрозуміти, хто глядачі, а хто учасники.
- Випереджальна виховна система, що носить характер живого організму, де учні – вчителі – батьки – одна єдина родина, вже багату років впроваджується авторська модель самоврядування – Рада менеджерів!
- Ліцей – республіка, у якій є свої офіційні символи: прапор, герб, гімн, Конституція – усе як у справжній державі.
- Щоп’ятниці в ліцеї відбувається лінійка – підсумок тижня. Саме тут відкриваються раніше невідомі можливості дитини, здійснюється діалог поколінь у спільних справах, народжується справжня дружба дітей та дорослих.

ПРО АВТОРА

Директор – Кольченко *Лариса Миколаївна*, спеціаліст вищої категорії, вчитель-методист, відмінник освіти України, лауреат конкурсу „Сто кращих керівників шкіл України”; нагороджена грамотами Міністерства освіти і науки України, Національної академії педагогічних наук, почесними відзнаками „За розвиток регіону” та „За заслуги перед Луганщиною”. Делегат II з'їзду вчителів та працівників освіти країн – учасників СНД (жовтень 2012 р. м. Єреван, Вірменія). Учасник наукових конференцій та семінарів, міжнародного проекту з євроінтеграції в Європейський простір освіти. Має понад 50 публікацій у періодичних фахових педагогічних виданнях та наукових вісниках; автор книг „Лицей на березі Лугані” (2006 р.), „Підручник ліцейського життя” (2011 р.); співавтор книги „Мир под назвою Артек” (2010 р.).

Лариса Миколаївна закінчила Луганський державний педагогічний інститут імені Тараса Шевченка. Розпочала професійну діяльність у Всеукраїнському дитячому центрі „Молода гвардія” (м. Одеса), потім продовжила її у МДЦ „Артек”, працювала вчителем історії у загальноосвітній школі № 26 міста Стаханова на Луганщині.

З 1997 року – директор Луганського обласного ліцею. Велику увагу приділяє створенню умов для успішної соціалізації учнівської молоді, запровадженню інноваційних технологій у навчальний та виховний процес, створенню атмосфери культури знань, високої культури освітнього середовища, створенню та впровадженню авторської моделі учнівського самоврядування.

Лариса Миколаївна є автором моделі учнівського самоврядування та ділової економічної гри, що надають можливість розкрити раніше невідомі здібності дитини.

Результатом систематичної плідної роботи всього педагогічного колективу є Золота медаль у номінації „Інноватика в принципах і механізмах функціонування середнього освітнього закладу випереджаючої освіти для сталого розвитку”, якою нагороджено Луганський обласний ліцей на Міжнародній виставці у Києві „Сучасні навчальні заклади – 2010” та Золота медаль за зайняте I місце у Третньому всеукраїнському конкурсі обдарованої молоді та її наставників „*Первоцвіт*”.

Працюючи на посаді директора, Лариса Миколаївна глибоко переконана в тому, що основними принципами освіти XXI століття є універсальність і фундаментальність; індивідуалізація і соціалізація; компетентність та духовність. А також в тому, що якщо людина хоче змінити світ на краще, то вона повинна починати з себе.

Командна підтримка з боку заступників директора Конової Олени Олександрівни, Пархомець Ірини Юріївни, Склярвої Лариси Олександрівни, практичного психолога Швечікової Олеси Олександрівни, вчителів, вихователів та технічного персоналу ліцею допомагають зробити навчальний заклад одним із центрів поширення передового досвіду, апробації інноваційних педагогічних технологій.

витку та самореалізації обдарованої особистості;

- формування внутрішньої мотивації навчальної діяльності, культурологічної та соціальної компетентності учнів;
- моделювання та впровадження інноваційних технологій;
- інтеграція в освітньому та соціальному просторі.

Як відомо, у педагогіці існує два основних підходи до проблеми дитячої обдарованості: перший, науково обґрунтований, стверджує, що в кожній країні є 2-3% обдарованих дітей; натомість другий підхід полягає в тому, що *кожна дитина талановита, потрібно тільки допомогти їй розкрити себе, створити умови для її самореалізації*. Педагоги ліцею є прихильниками саме другого підходу до проблеми обдарованості дітей.

Системність проведення різних заходів, різноманітність видів діяльності, їх наповненість створює у навчальному закладі саме такі умови, які забезпечують ефективну роботу всього колективу. За 20 років існування ліцею має певні напрацювання у багатьох напрямках педагогічної діяльності: створено авторську модель учнівського самоврядування, в ліцеї працює школа міжнародного етикету, школа лідерів, впроваджено авторську модель ділової економічної гри.

Одним із основних напрямів роботи педагогічного колективу є допрофесійна та профільна підготовка учнів, пов'язана з вибором майбутньої професії, зі

створенням умов для досягнення випускниками ліцею життєвого успіху у майбутньому.

ІНТЕЛЕКТ МОЛОДІ –

основа майбутніх наукових досягнень

Стратегічне завдання ліцею – підготовка майбутньої наукової зміни, нового покоління інтелектуальної еліти України. З цією метою освітня система ліцею зорієнтована на взаємодію науково-методичної роботи педагогів та науково-дослідницької діяльності учнів. Педагогічний колектив ліцею плідно співпрацює з Луганським національним педагогічним університетом імені Тараса Шевченка.

Досвід роботи показує, що виростити генерацію високоосвіченої молоді можливо лише за умови якісної взаємодії науково-методичної роботи вчителів ліцею, викладачів університету та науково-дослідницької діяльності учнів.

Для того, щоб діти отримали за час навчання у ліцеї ґрунтовні знання, мали широку загальну ерудицію, високу культуру мислення, педагоги впроваджують різні форми і методи роботи, що дозволяють залучити ліцеїстів до наукової діяльності як під час уроку, так і в позаурочний час, створити таке освітнє середовище, в якому зміг би розкритися кожен. Бо гасло колективу: „Вірити в талант і неповторність КОЖНОГО!”

Педагогічний колектив ліцею формує основні навчальні вміння та навички, ази наукової діяльності, знайомить старшокласників з особливостями та основними методами науково-дослідницької діяльності, такими як аналіз і синтез.

У своїй роботі педагоги ліцею дотримуються трьох основних напрямів стратегії збагачення змісту освіти обдарованих дітей в Україні:

- стратегії “дослідницького навчання” (активізація навчання, надання йому дослідницького характеру);
- стратегії “проблематизації” (орієн-

тація на постановку перед ліцеїстами проблем різного характеру);

- стратегії “індивідуалізації” (формування особистості за певною визначеною моделлю).

Виходячи з цього, *метою освіти стає* не запам’ятовування готових знань, а *їх пошук, відкриття і активне засвоєння, розвиток творчого мислення.*

Однією з педагогічних умов успішного формування навчально-дослідницьких умінь є емоційна забарвленість навчального процесу. Створення ситуації успіху, коли учень переживає радість від досягнутого результату в ході самостійного пошуку та наукової діяльності.

У своїй роботі вчителі ліцею використовують інтерактивні технології з метою створення комфортних умов навчання, за яких кожен учень відчуває свою успішність та інтелектуальну спроможність, отримує справжнє задоволення від навчання. Вже під час уроків педагоги вчать ліцеїстів обдумано висловлювати свою точку зору, обґрунтовувати її, вести дебати, вирішувати проблемні ситуації, отримувати і передавати інформацію, працювати з літературними джерелами, виступати з доповідями.

Опрацювання наукової літератури, проведення досліджень з різних предметів, висування гіпотез та постановка завдань – все це в сукупності суттєво стимулює в підлітків розвиток логічного мислення, здатність до самостійного пояснення причинно-наслідкових зв’язків, до прийняття швидких рішень у критичних ситуаціях. На кожному занятті вчитель ставить конкретні завдання з певного предмету, які допомагають ліцеїстам по-новому поглянути на власну інтелектуальну діяльність, оцінити досягнення видатних науковців.

Одним з найефективніших методів навчання у ліцеї є проблемний. Саме проблемне навчання вчить думати логічно, науково, активізує самостійну роботу думки, формує не просто знання, а знання – переконання, які є

ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ

наукового ліцейського товариства „Нова генерація”:

- пошук і підтримка талановитих учнів, надання їм методичної допомоги;
- всебічне сприяння науковій і дослідницькій діяльності ліцеїстів;
- формування умов для розкриття творчого потенціалу обдарованих учнів;
- підвищення престижу знань, науки, інтелектуальної праці;
- сприяння опануванню ліцеїстами методології наукових досліджень;
- розвиток інтересу до дослідницької діяльності;
- формування умінь і навичок роботи з науковою літературою та сучасними технічними засобами;
- презентація найкращих робіт ліцеїстів на учнівських конференціях, конкурсах наукових робіт.

Схема 1

Діаграма 1

осною для формування наукового світогляду.

Під час розв'язання проблеми учні засвоюють елементи наукового дослідження: формулювання теми дослідження, планування шляхів для її розв'язання, висунення та перевірка гіпотез, обґрунтування висновків. Для деяких учнів написання рефератів у ліцеї в подальшому стає початком роботи над науковим дослідженням. Під час проведення таких занять учителі мають змогу, спостерігаючи за учнями, побачити тих, хто дійсно має здібності до наукової роботи. Саме ці ліцеїсти в майбутньому і залучаються педагогами до роботи у наукових гуртках та факультативах, а також стають членами наукового товариства ліцеїстів „Нова генерація” та членами Луганського територіального відділення МАН України.

Але наукова діяльність ліцеїстів не обмежується Малою академією наук. Мабуть тому, що у навчальному закладі панує культ освіти та атмосфера творчого пошуку. Старшокласники беруть активну участь у предметних олімпіадах різного рівня, всеукраїнських конкурсах: „Слідами історії”, „Космос. Людина. Духовність.”, турнірах юних фізиків; всеукраїнському конкурсі учнівських та студентських робіт з прав людини; конкурсі творчих учнівських робіт „Ідея соборності України”, Всеукраїнському конкурсі наукових робіт „Євроатлантична інтеграція очима молоді” та „Молода

економіка”, всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференціях, де демонструють високий рівень підготовки та ґрунтовні знання, високу культуру спілкування.

ВІРА В СЕРЦЕ ДИТЯЧЕ ПОНАД УСЕ

Науково-дослідницька діяльність, яка організована у ліцеї має психологічний супровід та мотивацію.

Соціально-психологічну службу ліцею очолює Швечікова Олеся Олександрівна, спеціаліст вищої категорії. Її професійне кредо: „Віра в серце дитяче понад усе” (професійність + бажання допомогти).

МЕТА діяльності психологічної служби – створення соціально-психологічних умов для успішного навчання та продуктивного особистісного розвитку ліцеїстів.

Перший крок у реалізації запланованих задач – це виявлення та подальша психодіагностика обдарованих учнів ліцею, яка здійснюється за допомогою наступних психодіагностичних методик:

- шкільний тест розумового розвитку;
- тест на виявлення рівня розвитку невербального мислення (Дж. Равен);
- методика вивчення міжособистісних стосунків „Соціометрія” (учні 9-А, 9-Б класів);
- методика „Конструктивність мотивації” (О.П. Єлисеєв);
- методика діагнос-

З метою розвитку науково-дослідницьких здібностей учнів у ліцеї було засновано та діє вже багато років наукове ліцейське товариство „НОВА ГЕНЕРАЦІЯ” – творче об’єднання учнів ліцею, які прагнуть удосконалити свої знання у відповідній галузі науки, розвивати свій інтелект, набувати вміння і навичок науково-дослідної діяльності під керівництвом провідних викладачів університетів та вчителів ліцею.

Двічі на місяць досвідчені вчителі проводять заняття спецкурсу „Основи наукової діяльності”, під час яких формують в учнів глибокі теоретичні знання та при звичають до азів науково-дослідницької діяльності, знайомлять учнів з сучасними методами наукових досліджень. Саме наука допомагає ліцеїстам відкрити шлях у новий, незвіданий і цікавий світ гіпотез та фактів, висновків і спостережень.

Щоб вдосконалити та поглибити знання учнів з базових дисциплін за кожним з ліцеїстів закріплені наукові куратори – вчителі ліцею, які раз на тиждень проводять консультації та додаткові заняття з різних предметів, спрямовані на розвиток інтелектуальних умінь та навичок.

Ефективною формою активізації наукової діяльності ліцеїстів стало проведення предметних тижнів, під час яких до плану роботи включено учнівські колоквиуми, конференції, семінари, на яких заслуховуються та обговорюються наукові доповіді ліцеїстів, формується вміння публічного виступу, ведення дискусії.

З моменту створення на Луганщині територіального відділення Малої академії наук України пройшло вже більше 15 років. І весь цей час ліцей плідно співпрацює з цим поза-шкільним навчальним закладом.

Коли у 1995 році Мала академія наук тільки розпочинала свою роботу, то учнів ліцею, які займалися у секціях, були одиниці, а сьогодні вже 70 % ліцеїстів є слухачами, кандидатами та дійсними членами Луганського територіального відділення МАН України.

За п’ятнадцять років в обласних конкурсах-захистах науково-дослідницьких робіт Малої академії наук взяли участь 225 учнів ліцею, з них переможцями та призерами стали 140 ліцеїстів, у всеукраїнських конкурсах-захистах брали участь 56 ліцеїстів, 34 з них стали призерами; 85 учнів стали призерами міських предметних олімпіад, 46 учнів – призери обласних олімпіад, 12 учнів – Всеукраїнських олімпіад (див. Діаграму 1).

Це не просто статистика – це кропітка робота всього учнівсько-викладацького колективу. І як приємно, коли учні переростають своїх вчителів. Всі, хто пройшли через Малу академію наук, захищали науково-дослідницькі роботи, будучи ліцеїстами, з часом, вступивши до вищих навчальних закладів, поповнили ряди студентських наукових товариств, стали магістрантами, аспірантами, успішно захистили дисертації та вже сьогодні викладають у провідних університетах нашої держави. Саме так із Малої академії та наукового ліцейського товариства і розпочався шлях у велику науку для випускників ліцею: Кулик Надії, Моргун Ольги, Нікітіної Інни, Мінець Юлії, Макаревича Антона, Кулагіна Дмитра, Аннусової Любові, Галича Артема, Ліцоевої Юлії, Якимчук Любові, Гречаник Ірини, Лашко Ольги, Сиром’ятникова Віталія, Золкіної Марії...

тики навчальної мотивації (М.І. Лук'янова);

- методики виявлення ведучої модальності та домінуючої півкулі (Р. Лінксман);
- тест структури інтелекту (Р. Амтхауер);
- діагностика комунікативних та організаторських схильностей;
- вивчення рівня розвитку пізнавальних процесів: пам'яті, уваги;
- діагностика типу темпераменту (Г. Айзенк).

Важливий напрямок – діагностика професійних інтересів у 8–10-х класах з метою свідомого вибору учнями профільних груп та секцій Малої академії наук України. Використовуються методики: “Диференційно-діагностичний опитувальник” (ДДО, Є.О. Климова), “Карта інтересів-144”, “Карта інтересів-174” (модифіковані методики А.Є. Голомштока). Тестування проводиться щороку в кожному класі протягом навчання учнів з 8-го по 10-й класи.

Крім тестування, яке виявляє схильності ліцеїстів, проводиться опитування вчителів-предметників, які рекомендують того чи іншого учня на певний профіль. Таким чином ми виявляємо можливості учнів. Враховуючи обидва показники, ми можемо дати рекомендації кожному учневі щодо вибору профільної групи чи секції в МАН.

У листопаді 2006 року ліцей уклав договір про співробітництво з Луганським обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти. Мета даного співробітництва – створення моделі організації психологічного супроводу обдарованих дітей в умовах ліцею-інтернату. На базі центру практичної психології ЛОІППО була створена творча група по роботі з обдарованими дітьми, до складу якої ввійшли представники психологічної служби ліцею.

Соціально-психологічна служба ліцею працює за такими напрямками:

- діагностика професійних інтересів, схильностей ліцеїстів 8-9-х класів з метою свідомого вибору учнями профільних груп та секцій Малої академії наук;
- психодіагностика рівня розвитку пізнавальних процесів ліцеїстів: уваги, пам'яті, процесів мислення;
- індивідуальна психодіагностика (за запитами у разі необхідності);
- опитування вчителів-предметників, які надають рекомендації учням на певний профіль або до секції МАН;
- аналіз рівня навчальної успішності учнів (за результатами моніторингу навчання та інформацією від класних керівників);
- профконсультування та інформаційна допомога;
- заняття спецкурсу „Пізнай себе”;
- тренінг професійного самовизначення.

Вся система роботи соціально-психологічної служби спрямована на супровід особи ліцеїста, розкриття його кращих можливостей. Кожен день в роботі ми пам'ятаємо, що „не талановитих людей немає, є люди, які не знайшли себе”. Допомогти кожному ліцеїсту знайти себе, стати успішним – наше кредо.

У ліцеї, як закладі інноваційного типу, викладається спецкурс “Пізнай себе”. Програма спецкурсу є авторською, розробленою практичним психологом ліцею О.О. Швечіковою. Заняття проводяться у 8-х класах. Ліцеїсти отримують знання з основ

загальної та вікової психології, мають можливість закріпити інформацію за допомогою практичних вправ та тестів. Головна мета даного курсу – сприяти самовдосконаленню підлітків, їх самовихованню та саморозвитку.

Досвід спостереження за особистісним зростанням учнів свідчить про те, що така діяльність сприяє включенню старшокласників у процес актуалізації і реалізації власних можливостей. Велике значення для самовизначення особистості має той соціум, де вона визначається. Як відомо, найсприятливіші умови складаються тоді, коли людей об'єднує спільна мета, діяльність.

ЧЕРЕЗ ІСТОРІЮ І ДОСВІД МУДРЕЦІВ ВОНИ ЗНАХОДЯТЬ ІСТИНИ ЖИТТЄВІ

Вже 8 років як у ліцеї діє **дебатний клуб "АЛЬТЕРНАТИВА"**. Під час роботи якого вчителі навчають ліцеїстів логічно та аргументовано висловлювати свою точку зору, володіти культурою ведення дебатов, вирішувати проблемні ситуації. Така форма як дебати формує у ліцеїстів вміння критично мислити, адекватно оцінювати ситуацію й приймати швидке, динамічне рішення, шанувати думку інших. Дебати допомагають знайти місце у житті відповідно до власних уподобань, потреб, смаків.

ЛІЦЕЙ – МІСЦЕ ЗАХОПЛЮЮЧИХ ЕКСПЕРИМЕНТІВ

За роки існування ліцеї став центром українознавства, філією Луганського територіального відділення Малої Академії наук України. Проте з досвідом коло інтересів педагогічного та учнівського колективу дедалі ширшало, і ліцеї став місцем проведення **турніру юних фізиків** обласного та всеукраїнського рівнів.

Лілія Багаратян – один з ініціаторів турніру на Луганщині

Зараз в Україні здійснюється багато проєктів щодо конкурсів серед учнівської молоді. Але турнірний рух фізиків – явище унікальне. Метою проведення турніру є залучення учнівської молоді до систематичної діяльності в області фізики. Тут використовуються інтерактивні методики, відточується вміння учнів вести наукову дискусію, знаходяться оригінальні рішення нестандартних задач з фізики.

Понад 15 років Обласний турнір юних фізиків та Відкритий Луганський турнір юних фізиків відбуваються на базі нашого ліцею. Не дивлячись на гуманітарну спрямованість навчального закладу, ліцеїсти із задоволенням беруть у ньому участь, демонструючи справжні майстер-класи з розв'язання дослідницьких та винахідницьких задач.

Під час змагань команда захищає свій розв'язок не тільки перед журі, але й перед командою суперників. Для цього проводяться фізичні бої за участі трьох команд – доповідача, опонента і рецензента. Ми пишаємося тим, що до нашого ліцею приїздять такі титуловані учасники, як команда фізико-математичного ліцею Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Ришельєвського ліцею міста Одеси, команди гімназій і ліцеїв фізико-математичного профілю з міст Дніпропетровська, Харкова, Херсона, Севастополя. У 2008 році Відкритий Луганський турнір юних фізиків було занесено до Переліку обов'язкових заходів, що проходять під егідою ЮНЕСКО.

Турнірний рух дає певний досвід та живе спілкування, де фізика виступає як гімнастика для розуму. Наші вчителі фізики твердо переконані в тому, що ми виховуємо майбутнє нашої української фундаментальної науки. Показовим є і наступний факт: якщо раніше випускники ліцею здебільшого обирали гуманітарні науки, то за останні два роки понад 60 % випускників ліцею обирають фізико-математичні спеціальності.

На базі Луганського обласного ліцею проводиться і **обласний конкурс юних політологів**, ініційований Управлінням освіти і науки Луганської обласної державної адміністрації, Державним закладом „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка”.

Конкурс Юних політологів — це змагання між командами старшокласників, які вміють на високому науковому рівні викласти й довести свою точку зору з приводу тієї чи іншої політичної події, наукової праці та обґрунтувати її в наукових дискусіях.

Участь у відбірковому етапі складається з підготовки колективної проектної роботи з вказаної проблеми. Колективна робота повинна представляти собою оригінальний проект, що містить як аналіз існуючого стану справ, так і конкретні рекомендації із вирішення авторами проблеми.

Вже традицією стала участь ліцеїстів у турнірах юних географів, правознавців, істориків, біологів різного рівня. Саме ґрунтовна підготовка до турнірів з різних предметів дає можливість опанувати позапрограмний матеріал, розширювати світогляд, розвивати інтелект та вдосконалювати навички ораторського мистецтва.

Однією з форм роботи в малих групах з інтелектуально обдарованою молоддю у ліцеї є **клуб інтелектуальних ігор**, який успішно діє протягом 10 років. Основним завданням роботи клубу є розвиток пізнавальних процесів, формування вмінь та навичок конструктивної взаємодії в групі, розвиток лідерських якостей. Завдяки щотижневим тренуванням, тренінгам та практичним вправам, інтелектуальним іграм („Брейн-ринг”, „Що? Де? Коли?”, „Своя гра”, „Інтелектуальне багатоборство”, „Гладиаторські бої”, „Трійка” та інші), команди ліцеїстів постійно беруть участь у міських, обласних та всеукраїнських змаганнях з інтелектуальних ігор і стають призерами.

Ми бачимо, що досягли мети, коли у ліцеїстів горять очі після вдалої гри, коли клас пишається своїми знавцями, коли діти відчують себе однією командою й продовжують грати в міському клубі знавців уже ставши студентами.

Атмосфера суперництва на змаганнях допомагає учневі не тільки побачити себе, а й зрозуміти оточуючих. І, всупереч антагонізму, який начебто формується при захисті різних позицій, дебати вчать толерантності.

Процес спілкування сприяє реалізації формування у ліцеїстів чіткої гуманістичної позиції. Це одна з важливих складових розвитку дитини, чи не найголовніший фактор розвитку особистості, оскільки спілкування взаємопов'язане з мораллю. Саме дебати навчають спілкуванню та розвивають у ліцеїстів комунікативну компетентність.

Широта інтересів наших учнів тримається на ґрунтовних знаннях державної мови. Ми переймаємося проблемами розвитку і функціонування української мови на Сході України. З метою сприяння утвердженню державного статусу української мови, виховання шанобливого ставлення до культури та традицій свого народу, викладачі кафедри української філології ліцею у День слов'янської писемності 9 листопада 2005 року започаткували проведення першого на Сході України обласного конкурсу юних філологів (КЮФ).

КЮФ – це командні змагання серед учнів 9-11 класів, що відбуваються у 4 етапи, під час яких перевіряється рівень усного та писемного мовлення: тестування з української мови (перевіряється рівень знань учнів з української мови за програмою); захист творчих проектів (вміння працювати у команді, творчо підходити до розв'язання теоретичних питань, аргументовано доводити свої думки, систематизувати та узагальнювати матеріал, дискутувати, ставити проблемні запитання, а також виступати в ролі доповідача, опонента та рецензента); квест-ринг з літератури (вміння розв'язувати неординарні мовознавчі та літературознавчі питання, чітко та лаконічно давати відповіді на поставлені запитання); конкурс капітанів – публічний виступ на захист рідної мови (вміння формулювати власну думку з певної проблеми, рівень володіння українською мовою, усвідомлення її національного та державотворчого значення).

У Конкурсі беруть участь команди з усіх куточків Луганської області.

Та інтереси ліцеїстів не вичерпуються лише знаннями державної мови або відкриттям фізичних законів та явищ, вони прагнуть пізнати якомога більше за навчальну програму.

ОРГАНІЗАЦІЯ УЧНІВСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ: модель ради менеджерів

в усі часи перед школою стояло два завдання: навчати й виховувати. Демократичні перетворення в Україні довели, що саме виховання є більш вагомим у процесі формування особистості, її соціалізації.

Особливого значення в такому випадку набуває розвиток системи шкільного самоврядування, бо саме через участь у ньому особистість соціалізується. Висновки вітчизняних педагогів про те, що колектив учителів і колектив дітей – це не два колективи, а один, крім того педагогічний, безумовно, актуальні й сьогодні, тим більше для нашого навчального закладу.

Ми шукали саме таку форму організації, яка б найбільше відповідала духу нашого навчального закладу. Слово „Рада” привабило нас саме тому, що мало глибоке історичне коріння, а слово „Менеджмент” було сучасним і актуальним. Так ми поєднали історію і сучасність. Так виникла наша авторська модель учнівського самоврядування – Рада менеджерів Луганського обласного ліцею.

Модель учнівського самоврядування у ліцеї має три рівні:

- 1 рівень – первинний колектив – менеджери класу за напрямками;
- 2 рівень – загальноліцейська рада менеджерів, що включає 12 напрямків;
- 3 рівень – Велика рада ліцею (орган співуправління ліцеєм, до складу якого входять 7 представників педагогічного колективу, 7 учнів та 7 членів батьківського комітету).

Функції учнівського самоврядування:

- розробка та прийняття рішень;
- доведення прийнятих рішень до колективу;
- організація виконання прийнятих рішень;
- створення умов для виконання рішень;
- аналіз, облік та оцінка діяльності.

РАДА МЕНЕДЖЕРІВ ЛІЦЕЮ

складається з учнів, які стали переможцями конкурсу менеджерів, учителів-кураторів, обізнаних у справах того чи іншого напрямку менеджменту. Від батьків обирають спостерігачів, які теж беруть участь у вирішенні повсякденних питань і надають допомогу в реалізації проектів. Експертами запрошують фахівців у сфері науки, культури, ►

мистецтва, суспільних відносин та засобів масової інформації.

Менеджмент ліцею об'єднує зусилля всіх підрозділів щодо *створення умов для*:

- особистісного розвитку;
- високого рівня якості освіти;
- засвоєння соціального досвіду;
- формування особистої стратегії життя;
- формування національної свідомості та полікультурного розвитку;
- розширення громадських зв'язків;
- розвитку навичок виконання соціальних ролей і конструктивного вирішення проблем;
- формування позитивного світосприйняття.

Результати впровадження моделі учнівського самоврядування в Луганському обласному ліцеї:

- створено цілісну ефективну систему взаємодії всіх підрозділів ліцею;
- до 75% збільшено кількість активу серед учнів ліцею;
- створено тимчасові ініціативні групи;
- розширено інформаційний простір та суспільні зв'язки;
- створено рейтингову систему стимулів для учнів;
- сформовано демократичні принципи співуправління ліцеєм.

Педагогічний колектив плекає культ знань серед ліцеїстів і створює всі можливі умови для всебічного розвитку особистості, інтелектуального зростання та реалізації можливостей на шляху досягнення великих успіхів. Головним є те, що кожен з ліцеїстів, окрім навчання, може знайти тут ще і додаткові види діяльності. Тепер життя ліцеїстів, у всіх його аспектах залежить від них самих, від їх активності, бажання працювати, змінювати, вносити щось нове.

КОЛЕКТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ – ЗАПОРУКА УСПІХУ

З метою активізації виховної роботи в класах застосовується методика **колективних творчих справ** – це спосіб організації яскравого життя, насиченого працею і грою, творчістю і згуртованістю, мрією і радістю. КТС

сприяють комплексному вирішенню завдань розумового, ідейно-політичного, морального, трудового, естетичного та фізичного виховання ліцеїстів.

Усі колективні творчі справи очолюють дитячі творчі групи. Класи працюють над такими напрямами: Клуб „Вибір”; „Пам'ятники Луганщини”, „Здоровий спосіб життя – запорука успіху”; „Луганщина – світанок України”(поети та письменники рідного краю); „Пам'ять серця, чуєш, не охолонь!"; „Моя земля – Україна”; „У світі цікавого” (клуб обміну інформацією); „Народні традиції, звичаї та обряди України”.

У ліцеї впроваджується проект „школа лідерів”, мета якого – формування соціально активної молоді шляхом підготовки майбутніх лідерів українського суспільства; розвиток комунікативних та організаторських навичок, і вміння їх застосовувати в практичних життєвих ситуаціях. Цільова група, що бере участь в заняттях – члени Ради менеджерів ліцею. Очікуваний результат – формування соціальної компетентності молоді, демократичних принципів співуправління навчальним закладом; створення цілісної ефективної системи взаємодії всіх підрозділів ліцею.

Зусиллями самих ліцеїстів було запроваджено і з успіхом видається журнал “Український ліцей” та газета „Ліцей ПРО”, які висвітлюють найактуальніші питання навчальної та соціальної діяльності, а також надають можливість задовольнити свої

бажання творчо обдарованим особистостям, які є авторами та редакторами всіх статей.

Учнівська творчість займає чільне місце у формуванні духовно багатішої особистості. Особливого значення з огляду на це набувають творчі роботи про пізнання самого себе і світу, про сенс життя очима учнів. У конкурсі робіт “я – лицейст”, який традиційно проводиться кожного року у лицейі, діти осмислюють проблеми свого життя, визначають місце у світі.

У 1999 році у нас народилася ідея створити свій літопис найкращих досягнень лицейістів. Цей літопис ми назвали “золоті сторінки лицейі”.

Кожного року найкращим, найактивнішим, найрозумнішим, найтворчішим, найобдарованішим, найспортивнішим випускникам лицейі вручаємо сертифікат про те, що їхні імена занесено до лицейської книги “Золоті сторінки”. Так щороку ця книга поповнюється новими іменами випускників, які з часом заносять до обласного збірника «Обдаровані діти – майбутнє України», що видається Луганським обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти.

Наш навчальний заклад в якості стартової ланки перед вищою освітою надає можливість відчувати в дійсності смисл гасла, позначеного на титульному аркуші лицейського журналу “Український лицей”: “Наш лицей для тих, хто обирає нову якість освіти”.

ДЛЯ СТРАТЕГІЇ УСПІХУ НЕМАЄ ДРІБНИЦЬ

Випускники лицейі успішно реалізували себе у різноманітних сферах життя сучасної України. Ось тільки декілька прикладів:

Наталія (Тала) ОНИЩУК – випускниця лицейі 1999 року.

Освіта: Державний інститут культури та мистецтв імені І. Карпенка-Карого, спеціальність “Драматургія”.

Працює: керівник творчого об’єднання телеканалу СТБ, головний сценарист проєктів “Х-фактор” і “Україна має талант”.

Лауреат премії “Телетріумф-2011” у номінації “Сценарист телевізійної програми”.

Марія ЗОЛКІНА – випускниця лицейі 2006 року.

Освіта: Національний університет “Кієво-Могилянська академія”, факультет соціальних наук та соціальних технологій, спеціальність “Політологія”.

Працює: Фонд “Демократичні ініціативи” імені Ілька Кучеріва – політолог, аналітик, експерт; співзасновник незалежної громадської організації “Мамай – Інститут”.

Сайт: <http://dif.org.ua/ua/index.htm>

Катерина РАКОВА – випускниця лицейі 2007 року.

Освіта: Луганський національний університет імені Тараса Шевченка, факультет української філології, спеціальність “Журналістика”.

Працює: Телерадіокомпанія “ІРТА” (Луганськ); журналіст, ведуча новин, програми “ЗОРЯний футбол”.

Тетяна ГОНЧАРОВА – випускниця лицейі 1994 року.

Освіта: Луганський державний педагогічний університет імені Тараса Шевченка, факультет української філології, спеціальність “Українська мова, література, журналістика”. Київський інститут кіно і телебачення, спеціальність “Режисер кіно і телебачення”.

Працює: ведуча телепрограми “Добрий ранок, Україно!” та “Чи легко бути жінкою?” на Першому національному телеканалі.

Едуард ТАРАСЮК – випускник лицейі 2005 року.

Освіта: Луганський державний університет внутрішніх справ імені Е. Дідоренка, факультет економічної безпеки.

Працює: Старший оперуповноважений карного розшуку.

Спортивні досягнення: кандидат у майстри спорту, чемпіон України з легкої атлетики, переможець Чемпіонату України серед співробітників МВС, багаторазовий призер чемпіонатів України та Луганської області з легкої атлетики.

Олексій ЛЮБЧЕНКО – випускник лицейі 2010 року.

Освіта: Луганський національний університет імені Тараса Шевченка, інститут фізичної культури та спорту, спеціальність “Олімпійський спорт”.

Спортивні досягнення:

- чемпіон Світу 2011 та 2012 років з тайського боксу WMF (Таїланд),
- срібний призер Чемпіонату Світу – 2010 з тайського боксу серед юніорів (Таїланд),
- чемпіон України 2007, 2008, 2009, 2010, 2011 років з тайського боксу WMF. Бронзовий призер Кубка світу з тайського боксу WMF 2010 року (м. Ялта),
- чемпіон Кубка країн СНД Розділ К-1 2008 р. (м. Луганськ),
- чемпіон кубку світу з тайського боксу 2011 р. (м.Ялта),
- чемпіон України Pro-AMAT 2012 року,
- учасник професійних боїв з тайського боксу – 5 боїв: 4 перемоги, 1 поразка.

Лариса Кольченко Лицей на берегу Луганя

В статті розповідається об учебном заведенні як центрі апробації інноваційних педагогічних технологій і розпространення передового опыта. Йде реч об авторській моделі ученического самоуправління, впровадження якої викликає наліччє в лицє опережуючої воспитательной системи – раскрыває ранєє неизвєстнєє спосібности ребєнка.

Отличає роботу лицє командний принцип содеятельности дирекции, учителей, воспитателей и технического персонала, что способствует созданию атмосферы культуры знаний, высокой культуры образовательной среды и как результат – весомые результаты воспитанников.

Ключевые слова: оплот украиноведения, педагогический коллектив как единая команда, лелеяние будущей интеллигенции, авторская модель ученического самоуправления, целостная система инновационного развития, культ знаний, профильное обучение, опережающая воспитательная система.

Larysa Kolchenko Lyceum on the Lugan bank

The article describes an educational institution as a center for approbation of innovative pedagogical technologies and dissemination of best practices. The authors describe an experimental model of student self-government which, if implemented, results in an advanced educational system that discovers the children's abilities and talents unknown earlier.

The lyceum is characterized by a team principle of collaborative activities by the administration, teachers, educators and the support staff, which creates the atmosphere promoting intelligence, high culture of the educational environment and, as a result, significant achievements of students.

Key Words: the citadel of Ukrainian studies, pedagogical staff as a single team, raising the future intellectuals, experimental model of student self-government, an integral system of innovative development, cult of knowledge, subject-oriented instruction, advanced educational system.

Серед випускників відсутні такі, що після закінчення лицєу не знають, до чого докласти зусиль, чим зайнятися у житті. Вони соціалізовані і мотивовані. Все це дає можливість випускникам лицєу, що стали студентами ВНЗ, поповнити ряди студентських наукових товариств, саме вони вже сьогодні підкорюють вершини наукових відкриттів, саме вони є переможцями всеукраїнських студентських олімпіад, аспірантами та кандидатами наук.

Наш ЛИЦЕЙ існує для дітей, заради дітей, він працює для того, щоб із року в рік створювати те, без чого не можливе щасливе дитинство, – радості і відкриттів під час навчання, дружби та співпраці. Двадцятирічний досвід роботи інноваційного навчального закладу „Луганський обласний лицей” свідчить про правильність обраного шляху, а результати роботи переконують нас у тому, що за такою молоддю, як випускники нашого закладу, – майбутнє України!

Найкраще про це сказано у лицейському гімні на слова Олександра Галича, доктора філологічних наук, професора Луганського національного університету імені Тараса Шевченка:

*Сходить сонце України –
Наш освітлює лицей.
Ми майбутнє Батьківщини,
Що не зводить з нас очей.
Альма-матер, альма-матер,
Альма-матер – наш лицей!
Ми прийшли сюди учитись,
Накопичувать знання,
Щоб пісням – державі литись,
Дітлахам радить щодня.
Альма-матер, альма-матер,
Дітлахам радить щодня!
Тут найкращі педагоги,
Ім кориться навіть час.
І Грушевські, і Ван Гоги
Вчатьсь зараз серед нас.
Альма-матер, альма-матер,
Вчатьсь зараз серед нас.
Ми закінчим інституту
І прийдем в лицейський клас.
Всі ми вірим – цюому бути,
Зачекайте трохи нас!
Альма-матер, альма-матер,
Зачекайте трохи нас!*